

Усі ці та інші особливості, безпосередньо впливають на формулювання переліку обставин, які підлягають встановленню у кримінальній справі й відображаються у відповідних тактичних завданнях досудового розслідування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Колесниченко А. Н., Лисиченко В.К. Криминалистическая характеристика преступлений. Методика расследования отдельных видов преступлений. Киев: Юрид. ин-т, 1988. С.87.
2. Софілканич О.В. Криміналістичні аспекти протидії економічній злочинності. *Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Закарпатські правові читання*. Том III. Ужгород. Ужгородський національний університет. 2017. С. 117-126.
3. Пчеліна О. В. Особливості предмета доказування у кримінальних справах про економічні злочини та їх вплив на методику розслідування: автореф. дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків. 2010. 19 с.

Р. І. Сибірна

доктор біологічних наук, професор

А.О. Шозда

студентка 4 курсу

Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка»

ОКРЕМІ КРИМІНАЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНУ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: УМИСНИЙ ВИПУСК НА РИНОК УКРАЇНИ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

На підставі даних криміналістичної характеристики, існує можливість розробки типових версій, слідчих ситуацій, початкового та наступного етапів розслідування, а також визначення особливостей проведення окремих слідчих дій. До основних елементів криміналістичної характеристики науковці відносять характеристику предмета злочинного посягання та обстановку вчинення злочину; характеристику способів, слідів та наслідків злочинної діяльності або бездіяльності; характеристику особи злочинця та його особистісні якості. Інші вчені, виокремлюють наступні елементи криміналістичної характеристики: предмет злочинного посягання; спосіб вчинення злочину; обстановку вчинення злочину; «слідову картину» злочину; характеристики особи злочинця та особи потерпілого з урахуванням їх взаємозв'язку [1, с.35].

Предмет посягання у криміналістичній характеристиці досліджуваного нами злочину має важливе значення, оскільки впливає на всі інші її елементи, адже умисний випуск на ринок України небезпечної продукції належить до злочинів, у яких предмет посягання є обов'язковою ознакою, оскільки він безпосередньо вказується у ст. 227 КК України.

Закон України у п. 19 ч. 1 ст. 1 «Про захист прав споживачів» тлумачить продукцію як будь-який виріб (товар), роботу чи послугу, що виготовляються, виконуються чи надаються для задоволення суспільних потреб. «Безпека продукції» визначається як відсутність будь-якого ризику для життя, здоров'я, майна споживача і навколишнього середовища при звичайних умов використання, зберігання, транспортування, виготовлення і утилізації продукції [2, с.171-176; 3].

Поняття «продукція» включає в себе: послуги та роботи; харчові продукти, харчові добавки, ароматизатори, дієтичні добавки та допоміжні матеріали для переробки харчових продуктів; продукти тваринного походження; корми, кормові добавки та префікси; живі рослини і тварини; продукція людського, рослинного і тваринного походження, що безпосередньо використовується як репродуктивний матеріал, призначений для відтворення; спирт, алкогольні напої та тютюн; лікарські засоби та ветеринарні препарати; наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги і прекурсори; ядерні матеріали, спеціальні матеріали, що розщеплюються, інша продукція у сфері використання ядерної енергії; вироби військового призначення; об'єкти містобудування; продукція, що була у вжитку, поставлена як предмет антикваріату або як продукція, що підлягає ремонту чи відновленню перед її використанням за умови, що постачальник надає інформацію особі, якій ця продукція постачається, про необхідність її ремонту чи відновлення [4].

Оскільки у самій назві ст. 227 КК України вказується про «умисне введення в обіг (випуск на ринок)...» можна говорити про можливу наявність типових способів його підготовки. Ними можуть бути: пошук держави чи конкретного виробника, де можна купити продукцію; вибір готової небезпечної продукції, яку можна буде розповсюджувати особисто чи через постачальника; закупівля необхідної сировини та обладнання для виготовлення небезпечної продукції; пошук місць, де небезпечна продукція буде виготовлятися або зберігатися; пошук транспортних засобів для перевезення небезпечної продукції; пошук при потребі співучасників, а також розповсюджувачів небезпечної продукції; виготовлення необхідних документів, що свідчать про безпечність продукції та інформацію про її виробника. Основним завданням підготовчого етапу є створення необхідних умов для успішного здійснення усіх заходів подальших етапів вчинення цього злочину [5].

З диспозиції ст. 227 КК України, уявляється, що під небезпечною продукцією слід розуміти продукцію, що не відповідає вимогам щодо безпечності продукції, встановленим нормативно-правовими актами. Такі вимоги встановлюються в основному для кожного з видів продукції, що випускається в обіг на ринок України. Однак, найперше, що повинен зробити слідчий – це пересвідчитися в тому, що виявлений об'єкт (чи об'єкти) підпадає під визначення «продукція», а друге – чи наявний хоча б один із шести випадків, коли продукція вважається неякісною чи небезпечною. Класифікувати її з криміналістичної точки зору можна на декілька груп: за місцем виготовлення небезпечної продукції (на Україні чи за її межами); за місцем розповсюдження небезпечної продукції (на ринках України, за кордоном, транзит); харчову та нехарчову [5].

Також, аналіз змісту диспозиції ст. 227 КК України, дає підстави виокремити, в загальному, три типових місця чинення злочину: митна територія України; територія підприємства виробника; територія ринку.

Під час розслідування даного виду злочину, слідчому необхідно встановити: час виготовлення продукції; час ввозу продукції на митну територію; час встановлення щодо певної продукції стандартів, технічних вимог тощо; час реалізації продукції споживачу. У криміналістичній характеристиці такий її елемент як типова особа злочинця тісно пов'язаний із кримінально-правовим елементом складу злочину – суб'єктом. У нашому випадку слід говорити про те, що типовою особою злочинця виступатиме спеціальний суб'єкт – особа, на яку покладено обов'язок забезпечувати відповідність продукції, що вводиться в обіг, встановленим нормативно-правовими актами вимогам безпечності.

Можна виділити дві групи ознак, що визначають типову особу злочинця: службова особа чи працівник суб'єкта господарської діяльності (юридичної особи), який є виробником продукції, представником виготовлювача продукції в Україні чи імпортером продукції; підприємець (фізична особа), який здійснює відповідну господарську діяльність по імпорту, виготовленню чи розповсюдженню небезпечної продукції. У будь-якому випадку необхідно пам'ятати, що слідчому, який розслідує факт умисного випуску на ринок України небезпечної продукції, необхідно спочатку встановити виробника продукції, а вже відштовхуючись від цього, шукати особу, яка відповідає за її якість. Дещо простіша ситуація з підприємцями – фізичними особами, оскільки вони, реалізуюючи продукцію, несуть персональну відповідальність за її безпечність [5].

Таким чином, типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування доцільно згрупувати залежно від наявності та повноти: інформації про подію злочину; інформації про особу злочинця; інформації про предмет посягання; інформації про місце вчинення злочину; інформації про зв'язок злочинів. Під час розслідування злочинів, пов'язаних із умисним випуском на ринок України небезпечної продукції, то узагальнення 202 матеріалів практики дозволяє визначити наступні типові слідчі версії: щодо виду події, інформація про яку зареєстрована в ЄРДР; щодо особи злочинця; щодо поширення негативних наслідків, спричинених небезпечною продукцією; щодо походження небезпечної продукції. Типові слідчі ситуації наступного етапу розслідування умисного випуску на ринок України небезпечної продукції визначає ряд елементів: предмет злочинного посягання; особа злочинця; місце перебування цього злочинця; ставлення злочинця до вчиненого; зібрана доказова база. На наступному етапі розслідування слідчий висуває та перевіряє нові версії й займається перевіркою версій, висунутих на початковому етапі розслідування. Зазвичай відпрацьовуються такі версії: про причетність до злочину інших осіб та їх роль; про місцеперебування особи злочинця; про джерело походження небезпечної продукції; про місцезнаходження небезпечної продукції, а також обладнання для її виробництва; про наявність інших фактів випуску небезпечної продукції в інших місцях та в інший час; про причетність до вчинення злочину посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування; про суму завданих збитків і кількість постраждалих

осіб; про суму коштів, отриманих від протиправної діяльності та їх місцезнаходження; про можливе місцезнаходження джерел доказової інформації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Завгородня Г.В. Криміналістична характеристика злочинних порушень правил охорони або використання надр Форум права. 2012. № 3. С. 201 – 203; Черноус Ю.М. Криміналістична характеристика злочинів міжнародного характеру. *Криміналістичний вісник*. 2012. № 1 (17). С. 34 – 39.
2. Бахин В.П. Криминалистика. Проблемы и мнения (1962–2002): монография. Киев, 2002. 268 с.
3. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991. № 1023-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 27.04.2020).
4. Про загальну безпечність нехарчової продукції: Закон України від 02 грудня 2010. № 2736-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 27.04.2020).
5. Літвінчук І. С. Методика розслідування злочинів, пов'язаних із умисним випуском на ринок України небезпечної продукції: дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2018. 230 с.

Н.Д. Слотвінська

асистент кафедри кримінального права та процесу,
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»,
кандидат юридичних наук

Ю.І. Прийма

студентка Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ СПИСКІВ ПРИСЯЖНИХ

Право громадян брати участь у здійсненні правосуддя через присяжних, передбачене Конституцією України, знаходить своє відображення у статті 31 Кримінального процесуального кодексу України, де встановлено, що кримінальне провадження в суді першої інстанції щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі, за клопотанням обвинуваченого здійснюється судом присяжних у складі двох суддів та трьох присяжних.

Зазначене положення зумовило низку теоретичних напрацювань і викликало чимало коментарів практикуючих юристів, що переважно супроводжуються критикою існуючого порядку здійснення правосуддя зі залученням суду присяжних. В межах цієї публікації будуть проаналізовані критерії відбору, яким повинен відповідати присяжний.

У статті 65 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного окружного суду, якщо інше не визначено законом. Не включаються до списків присяжних громадяни: 1) визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними; 2) які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків присяжного; 3) які мають незняту чи непогашену судимість; 4) народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники правоохоронних органів (органів правопорядку), військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні службовці, посадові особи органів місцевого самоврядування, адвокати, нотаріуси, члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя; 5) особи, на яких протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення корупційного правопорушення; 6) громадяни, які досягли шістдесяти п'яти років; 7) особи, які не володіють державною мовою.[1]

Аналізуючи положення статті ми бачимо, що у законі не визначено, що присяжні повинні мати знання в галузі права, а це, як вірно зазначає Чернешук П. свідчить про те, що присяжні діють